

Криворізький національний університет
Кафедра охорони праці та цивільної безпеки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Тема: «Організація медичної служби на підприємстві та з надання
домедичної допомоги»

Виконала здобувачка вищої освіти
групи ЦБ-22

ШЕВЧЕНКО ДАРЬЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Керівник: ЛАПШИН ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Кривий Ріг

2026

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гірничо-металургійний факультет

Кафедра охорони праці та цивільної безпеки

спеціальність 263 «Цивільна безпека»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. каф. _____

«__» _____ 2026 р

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Здобувачі: ШЕВЧЕНКО ДАРЬ ОЛЕКСАНДРІВНІ група ЦБ-22

1. Тема випускної роботи: «Організація медичної служби на підприємстві та з надання домедичної допомоги»
2. Вихідні дані: інформація з літературних наукових джерел.
3. Етапи виконання випускної роботи

№ з/п	Етапи і розділи проектування	ТИЖНІ					
		1,2,3	4,5,6,7	7,8,9	10,11,12,13	14	15
1.	Розділ 1	+					
2.	Розділ 2		+				
3.	Розділ 3		+	+			
4.	Розділ 4			+			
5.	Розділ 5			+			
6.	Висновки				+		
7.	Підготовка до захисту та захист роботи				+	+	+

4. Дата видачі завдання «__» _____ 20__ р.

Керівник ЛАПШИН ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів магістерської випускної роботи	Термін виконання	Примітка виконання
1.	Співбесіда зі здобувачем за темою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, наукової літератури		
2.	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної роботи		
3.	Підготовка 1 розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові на перевірку		
4.	Підготовка 2 розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові на перевірку		
5.	Підготовка 3 розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові на перевірку		
6.	Підготовка 4 розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові на перевірку		
7.	Підготовка 5 розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові на перевірку		
8.	Підготовка висновків		
9.	Перевірка роботи керівником		
10.	Отримання відгуку керівника та рецензії		
11.	Захист роботи У ДЕК		

Завдання видав:

керівник кваліфікаційної роботи

ЛАПШИН ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Завдання отримав:

здобувач вищої освіти ШЕВЧЕНКО ДАРЬЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. Організація медичної служби на підприємстві	10
1.1. Розробка положення про медичну службу	11
1.1.2. Функції та завдання медичної служби	12
1.1.3. Організаційна структура та штат медичної служби	13
1.1.4. Посадові інструкції та інструкції з охорони праці і пожежної безпеки медичної служби	16
1.1.5. Акредитація медичної служби та атестація медичних працівників	17
1.2. Табелі оснащення медичної служби та табелі оснащення медичного пункту	19
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. Проведення медичних оглядів на підприємстві відповідно до вимог законодавства	23
2.1. Порядок допуску до роботи працівників, що виконують роботи підвищеної небезпеки та ті, що потребують професійного добору (психофізіологічної експертизи), у тому числі підрядних організацій і після роботи	24
Висновки до розділу 2	28
РОЗДІЛ 3. Навчання правилам надання домедичної допомоги працівників підприємства відповідно до їх посадових обов'язків та інструкцій за професіями	32
3.1. Вимоги колективного договору та внутрішніх нормативних актів щодо надання домедичної допомоги	34
3.2. Санітарно-гігієнічне обстеження роздягалень та санітарно-побутових приміщень. Санітарна обробка, протиепідемічний режим та навчання персоналу	38

3.2.1 Санітарна обробка та впровадження бактеріологічного режиму	39
3.2.2 Вакцинація персоналу	40
3.2.3 Теоретичне та практичне навчання з домедичної допомоги	41
Висновки до розділу 3	42
РОЗДІЛ 4. Залучення медичної служби за ПЛА, ПЛАС, ПЛЛА. Ведення внутрішньої службової документації медичного пункту та служби в цілому.	44
Висновки до розділу 4	46
РОЗДІЛ 5. Розробка заходів щодо підвищення культури безпеки та надання домедичної допомоги	48
Висновки до розділу 5	51
Загальні висновки до розділів 1-5	53
Використана література: законодавство, НПАОП, ДСанПіН, ДСП, статті, технічна література, підручники	56

					КНУ.КР.26.263 дописать						
Зм	Лист	№ документа	Підпис	Дата							
Розробив		Шевченко Д.О.			Організація медичної служби на підприємстві та з надання домедичної допомоги	Літ			Аркуш	Аркушів	
Перевірив									4	54	
						ЦБ-22					
Н. Контр.											
Затвердив		Лапшин О.О.									

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ПрАТ – Приватне акціонерне товариство

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

ДСанПіН – Державні санітарні норми і правила

НПАОП – Нормативні положення з охорони праці

ККП – Контрольно-пропускний пункт

ПЛА — План ліквідації аварій

ПЛАС — План локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій

ПЛЛА — План локалізації і ліквідації аварій

СУОП — Система управління охороною праці

ДСТУ — Державний стандарт України

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку промислового сектору України забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці на виробництві є одним із ключових елементів підтримки стабільного функціонування підприємств, особливо тих, діяльність яких пов'язана з високим рівнем професійних ризиків. Це питання набуває особливої ваги на металургійних підприємствах, де щоденна праця співробітників пов'язана з роботами підвищеної небезпеки, впливом шкідливих виробничих чинників, складною технічною інфраструктурою та підвищеними ризиками травматизму.

Одним із таких важливих гравців української металургійної галузі є ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ», розташоване в місті Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна. Це підприємство з повним металургійним циклом спеціалізується на виробництві чавуну, сталі та феросплавів, має значний штат працівників і відіграє важливу роль у забезпеченні промислового потенціалу регіону та економіки країни загалом.

На підприємстві, яке входить до складу великого холдингу, діяльність пов'язана не лише з високим рівнем технологічної складності, а й із серйозними умовами праці, що створюють потребу в належній організації медичного обслуговування та системі надання домедичної допомоги. Забезпечення здоров'я персоналу, профілактика професійних захворювань і травматизму — це не лише вимога законодавства, а й один із стратегічних напрямків діяльності підприємства, що впливає на ефективність виробництва та соціальну стабільність колективу.

Організація медичної служби на підприємстві передбачає розробку нормативних документів, положень і посадових інструкцій, визначення функцій та завдань, створення чіткої організаційної структури та забезпечення необхідним медичним обладнанням. Важливою умовою ефективної роботи медичної служби є проходження працівниками обов'язкових медичних оглядів, контроль стану здоров'я персоналу, особливо тих, хто виконує роботи підвищеної небезпеки, а також навчання працівників навичкам домедичної допомоги відповідно до їх професійних обов'язків та інструкцій за професіями.

Окрему увагу слід приділяти аспектам психологічної та психофізіологічної готовності персоналу до виконання складних виробничих завдань: під час проведення профілактичної роботи з працівниками підприємства фахівці органів державного нагляду наголошували на вимогах безпеки праці при виконанні робіт з небезпечними та шкідливими виробничими чинниками та підвищеним ризиком травматизму.

Особливістю сьогодення є і вплив зовнішніх факторів, таких як енергетична нестабільність, техногенні ризики та потенційні нештатні ситуації, які можуть створювати додаткові виклики для безпеки праці. Наприклад, на підприємстві фіксувалися випадки несанкціонованих викидів забруднюючих речовин у повітря, які оперативно локалізувалися, але підкреслюють значення готовності персоналу до взаємодії з надзвичайними ситуаціями.

Таким чином, створення ефективної системи медичної служби й організації домедичної допомоги на виробничому суб'єкті є важливою складовою загальної політики безпеки і охорони здоров'я на підприємстві. Ця система повинна не лише відповідати вимогам законодавства, але й бути адаптованою до специфіки металургійного виробництва, умов праці, соціальних потреб працівників та ризиків, притаманних сучасному виробничому середовищу.

Метою даної кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження організації медичної служби на підприємстві ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» та розроблення заходів щодо надання домедичної допомоги, що сприятимуть підвищенню рівня безпеки праці, зниженню ризику виробничого травматизму та покращенню профілактичної роботи серед персоналу.

РОЗДІЛ 1. Організація медичної служби на підприємстві

Функціонування сучасних промислових підприємств, зокрема підприємств металургійного комплексу, пов'язане з наявністю значної кількості шкідливих і небезпечних виробничих факторів, які негативно впливають на стан здоров'я працюючих та підвищують ризик виникнення нещасних випадків (Закон України «Про охорону праці», 1992; Кодекс законів про працю України, 1971). За таких умов медичне забезпечення персоналу набуває стратегічного значення та є невід'ємною складовою системи управління охороною праці й цивільною безпекою.

Приватне акціонерне товариство «КАМЕТ-СТАЛЬ» належить до підприємств важкої металургії з безперервним технологічним циклом і значною чисельністю працівників. Виробнича діяльність підприємства супроводжується впливом підвищених температур, інтенсивного теплового випромінювання, металевого пилу, шуму, вібрації, значних фізичних навантажень, а також потенційною небезпекою виникнення аварійних ситуацій і травмування персоналу. У зв'язку з цим на підприємстві створена та функціонує власна медична служба, яка забезпечує постійний медичний супровід виробничого процесу.

Медична служба організовується як спеціалізований структурний підрозділ, діяльність якого спрямована на збереження життя і здоров'я працівників, профілактику професійних захворювань, своєчасне виявлення порушень стану здоров'я, а також надання первинної та невідкладної медичної допомоги у разі виникнення нещасних випадків. Її функціонування забезпечує зниження рівня виробничого травматизму, скорочення втрат робочого часу через тимчасову непрацездатність та підвищення загального рівня безпеки праці.

Організація медичної служби на підприємстві здійснюється відповідно до чинного законодавства України у сфері охорони праці та охорони здоров'я, нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я України, державних санітарних норм і правил, а також внутрішніх

нормативних документів організації (Закон України №49 «Про охорону праці», 1992). Медична служба функціонує у тісній взаємодії зі службою охорони праці, керівниками виробничих підрозділів, відділом кадрів і аварійно-рятувальними формуваннями підприємства, що забезпечує комплексний підхід до управління професійними ризиками.

У межах цього розділу кваліфікаційної роботи розглянуто організаційні засади діяльності медичної служби, зокрема питання розробки положення про медичну службу, визначення її функцій і завдань, формування організаційної структури та штатної чисельності, розробки посадових інструкцій і інструкцій з охорони праці та пожежної безпеки, а також процедури акредитації медичної служби та атестації медичних працівників (Наказ МОЗ України від 16.04.2025 № 650 «Про затвердження Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я та внесення змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України», Постанова КМУ від 15.07.1997 № 765 «Про затвердження Порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я»). Особливу увагу приділено ролі медичної служби у системі цивільної безпеки підприємства.

1.1. Розробка положення про медичну службу

Діяльність медичної служби підприємства регламентується спеціально розробленим Положенням про медичну службу підприємства, яке є локальним нормативним актом та складовою системи управління охороною праці. Наявність такого документа є необхідною умовою впорядкування медичного забезпечення персоналу та забезпечення його відповідності вимогам законодавства.

Положення про медичну службу визначає правові, організаційні та функціональні засади діяльності підрозділу, встановлює його місце в організаційній структурі підприємства, порядок взаємодії з іншими службами, а також відповідальність посадових осіб за стан медичного забезпечення працівників. Розроблення Положення обумовлене специфікою

металургійного виробництва, що характеризується підвищеним рівнем професійних ризиків і потребує постійного медичного контролю.

Основною метою Положення є створення чіткого та єдиного механізму організації медичної служби, спрямованого на збереження життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності, попередження професійних і загальних захворювань, зниження рівня виробничого травматизму та забезпечення своєчасного надання первинної і невідкладної медичної допомоги. Документ визначає медичну службу як профілактично-лікувальний і контрольний підрозділ, діяльність якого безпосередньо впливає на стабільність виробничих процесів.

Положення розробляється з урахуванням вимог законодавства та внутрішніх нормативів підприємства та є обов'язковим для виконання всіма структурними підрозділами та працівниками виробничого комплексу.

1.1.2. Функції та завдання медичної служби

Медична служба підприємства виконує комплекс взаємопов'язаних функцій, спрямованих на забезпечення безпеки праці та збереження здоров'я персоналу.

ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ ПІДПРИЄМСТВА			
№	ФУНКЦІЇ	ЗМІСТ ФУНКЦІЇ	ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ
1	 Лікувальна	Надання першої медичної допомоги та лікувально-профілактичної допомоги працівникам підприємства.	- організація надання невідкладної та планової медичної допомоги; - лікування та медична реабілітація працівників; - забезпечення медикаментами та виробами медичного призначення.
2	 Профілактична	Запобігання виникненню захворювань та впливу шкідливих виробничих чинників на працівників.	- проведення профілактичних медичних оглядів; - контроль за умовами праці та санітарно-гігієнічним станом; - проведення профілактичних заходів (вакцинація, санітарна освіта тощо).
3	 Контрольна	Контроль стану здоров'я працівників та дотримання вимог охорони праці на підприємстві.	- проведення періодичних та позапланових медичних оглядів; - контроль за дотриманням режимів праці та відпочинку; - аналіз захворюваності та травматизму.
4	 Організаційна	Організація роботи медичної служби підприємства та взаємодія з іншими підрозділами.	- планування роботи медичної служби; - взаємодія з службою охорони праці, кадровою службою, підрозділами підприємства; - забезпечення медичного обслуговування працівників підрядних організацій.
5	 Інформаційно-аналітична	Збір, обробка та аналіз інформації про стан здоров'я працівників і умови праці.	- ведення медичної документації та звітності; - аналіз причин захворювань і травм; - підготовка пропозицій щодо покращення умов праці та збереження здоров'я.
6	 Освітньо-просвітницька	Підвищення рівня медичної грамотності працівників та формування культури здорового способу життя.	- проведення навчань з надання домедичної допомоги; - інформування працівників щодо профілактики захворювань; - пропаганда здорового способу життя.
7	 Екстрена та протиепідемічна	Забезпечення готовності до реагування на надзвичайні ситуації та запобігання поширенню інфекційних захворювань.	- організація екстреної медичної допомоги при нещасних випадках; - проведення протиепідемічних заходів; - участь у розробці планів локалізації та ліквідації аварій (ПЛА, ПЛАС, ПЛЛА).
 ГОЛОВНА МЕТА МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ – ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ, ЗАПОБІГАННЯ ПРОФЕСІЙНИМ ЗАХВОРЮВАННЯМ І ТРАВМАТИЗМУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.			

Провідне місце у її діяльності займає лікувально-профілактична функція, яка полягає у наданні первинної та невідкладної медичної допомоги працівникам у разі травмування, гострих станів або раптового погіршення самопочуття під час роботи. У разі необхідності медична служба організовує транспортування постраждалих до спеціалізованих закладів охорони здоров'я міста.

Важливою складовою діяльності є профілактична та санітарно-гігієнічна робота, що включає контроль умов праці, участь у розробці заходів щодо зниження впливу шкідливих виробничих факторів, контроль за дотриманням санітарних норм у виробничих і побутових приміщеннях, а також проведення санітарно-просвітницької роботи серед працівників.

Контрольна функція медичної служби реалізується шляхом організації та проведення попередніх і періодичних медичних оглядів, контролю допуску працівників до робіт підвищеної небезпеки та щоденного спостереження за станом здоров'я окремих категорій персоналу.

Аналітично-облікова діяльність полягає у веденні медичної документації (Наказ МОЗ України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування»), аналізі показників захворюваності та виробничого травматизму, підготовці звітів для керівництва підприємства та служби охорони праці.

Загалом завдання медичної служби спрямовані на зниження негативного впливу виробничих факторів, підвищення рівня культури безпеки праці та забезпечення готовності підприємства до реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру.

1.1.3. Організаційна структура та штат медичної служби

Організаційна структура медичної служби ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» формується з урахуванням масштабів підприємства, чисельності працюючих,

безперервного характеру металургійного виробництва, а також підвищеного рівня виробничих ризиків. Основною метою побудови структури є забезпечення постійної доступності медичної допомоги для працівників усіх виробничих підрозділів незалежно від часу доби та режиму роботи.

Медична служба функціонує як самостійний структурний підрозділ підприємства та входить до загальної системи управління охороною праці. У своїй діяльності вона організаційно підпорядковується керівництву підприємства через відповідний уповноважений підрозділ (службу охорони праці або адміністративне керівництво), що забезпечує інтеграцію медичного забезпечення у процес управління професійними ризиками та цивільною безпекою.

Структура медичної служби побудована за ієрархічним принципом і включає керівний, організаційний та виконавчий рівні. Керівництво діяльністю здійснює начальник медичної служби, який відповідає за стратегічне планування роботи підрозділу, розробку внутрішніх нормативних документів, взаємодію з іншими службами підприємства та зовнішніми закладами охорони здоров'я.

Безпосередню організацію роботи медичних пунктів забезпечує начальник медичного пункту, який координує діяльність медичного персоналу на місцях, організовує змінний графік роботи, контролює стан медичного обладнання та медикаментів, а також веде облік і звітність. Медичні пункти розміщуються поблизу основних виробничих цехів, що дозволяє мінімізувати час надання допомоги у разі травмування або гострих станів.

Виконавчий рівень структури представлений лікарями, фельдшерами та медичними сестрами. Лікарі здійснюють медичні огляди, надають кваліфіковану допомогу, аналізують стан здоров'я персоналу та беруть участь у розслідуванні нещасних випадків. Фельдшери та медичні сестри забезпечують щоденний прийом працівників, надання домедичної та невідкладної допомоги, а також медичне чергування у нічні та святкові зміни.

Штатна чисельність медичної служби визначається відповідно до нормативних вимог Міністерства охорони здоров'я України, рекомендацій Держпраці, чисельності працівників підприємства та кількості змін. Враховуючи безперервний режим роботи акціонерного товариства, у складі служби передбачено змінний медичний персонал, що забезпечує цілодобове функціонування медичних пунктів. Така організація дозволяє своєчасно реагувати на надзвичайні ситуації та підтримувати належний рівень медичного контролю.

Важливим елементом структури є взаємодія медичної служби з іншими підрозділами підприємства. Співпраця зі службою охорони праці забезпечує обмін інформацією щодо професійних ризиків, з керівниками цехів — контроль допуску працівників до роботи, а з аварійно-рятувальними формуваннями — координацію дій у разі виникнення аварій або надзвичайних ситуацій.

1.1.4. Посадові інструкції та інструкції з охорони праці і пожежної безпеки медичної служби

Чітке регламентування діяльності медичного персоналу є необхідною умовою ефективного функціонування медичної служби підприємства з підвищеним рівнем виробничих ризиків. З цією метою на об'єкті розробляється система посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці і пожежної безпеки, які визначають обсяг повноважень, обов'язків і відповідальності кожного працівника медичної служби.

Посадові інструкції є локальними нормативними актами підприємства та розробляються на підставі Класифікатора професій, вимог Міністерства охорони здоров'я України, законодавства у сфері охорони праці та внутрішніх стандартів ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ». Вони затверджуються наказом по підприємству та є обов'язковими для виконання.

Посадова інструкція начальника медичної служби визначає його як керівника структурного підрозділу, відповідального за загальний стан медичного забезпечення на підприємстві. До його обов'язків належать організація роботи медичної служби, планування лікувально-профілактичних заходів, контроль проведення медичних оглядів, розробка внутрішніх нормативних документів, взаємодія з лікувально-профілактичними закладами та участь у розслідуванні нещасних випадків. Начальник медичної служби несе персональну відповідальність за дотримання санітарно-гігієнічних вимог і якість медичного обслуговування.

Посадова інструкція начальника медичного пункту регламентує його діяльність як організатора щоденної роботи медичного пункту. Він відповідає за безперервність медичного чергування, раціональне використання медикаментів і обладнання, ведення медичної документації, контроль санітарного стану приміщень та дотримання вимог охорони праці медичним персоналом.

Лікарі медичної служби відповідно до посадових інструкцій здійснюють попередні та періодичні медичні огляди, надають кваліфіковану

медичну допомогу, аналізують стан здоров'я працівників, формують медичні рекомендації щодо умов праці та беруть участь у профілактичних заходах. Вони також залучаються до роботи комісій з розслідування нещасних випадків.

Фельдшери та медичні сестри виконують функції з надання домедичної і невідкладної допомоги, щоденного прийому працівників, спостереження за станом здоров'я персоналу під час змін, ведення облікової документації та участі у навчаннях з цивільної безпеки.

Інструкції з охорони праці для медичного персоналу враховують специфіку роботи в умовах металургійного підприємства та передбачають вимоги безпеки до початку, під час і після виконання робіт. Особлива увага приділяється захисту від біологічних факторів, дії електричного струму, контакту з медикаментами та впливу шкідливих виробничих факторів.

Інструкції з пожежної безпеки регламентують правила експлуатації електромедичного обладнання, порядок дій у разі виникнення пожежі, схеми евакуації та використання первинних засобів пожежогасіння. Медичний персонал проходить регулярні інструктажі з обов'язковою реєстрацією у відповідних журналах.

1.1.5. Акредитація медичної служби та атестація медичних працівників

Акредитація медичної служби та атестація медичних працівників є важливими елементами забезпечення якості медичного обслуговування на підприємстві. Ці процедури спрямовані на підтвердження відповідності діяльності медичної служби вимогам чинного законодавства України, а також на оцінювання професійного рівня медичного персоналу.

Акредитація медичної служби передбачає офіційне підтвердження спроможності підрозділу здійснювати медичну практику в межах своєї компетенції. У випадках, коли медична служба проводить медичні огляди, надає первинну медичну допомогу або здійснює профілактичні заходи, вона

повинна мати відповідну ліцензію або діяти на підставі договору з акредитованим лікувально-профілактичним закладом.

Під час акредитації оцінюється:

- ⇒ матеріально-технічне забезпечення медичних пунктів;
- ⇒ відповідність приміщень санітарно-гігієнічним вимогам;
- ⇒ наявність необхідного обладнання та медикаментів;
- ⇒ кадрове забезпечення;
- ⇒ система внутрішнього контролю якості медичної допомоги;
- ⇒ ведення медичної документації та дотримання протиепідемічних заходів.

Атестація медичних працівників є систематичним процесом оцінювання їх професійної компетентності, рівня знань і практичних навичок. Вона проводиться відповідно до вимог Міністерства охорони здоров'я України та передбачає підтвердження або присвоєння кваліфікаційної категорії, а також визначення відповідності працівника займаній посаді.

Медичні працівники проходять атестацію не рідше одного разу на п'ять років, а також у разі переведення на іншу посаду або за результатами професійної діяльності. Обов'язковою умовою є проходження курсів підвищення кваліфікації, участь у навчаннях з надання невідкладної допомоги, охорони праці та цивільного захисту.

Контроль за своєчасністю та якістю проведення акредитації і атестації здійснюється керівництвом підприємства, службою охорони праці та начальником медичної служби. Результати цих процедур використовуються для планування подальшого розвитку медичної служби, удосконалення матеріально-технічної бази та підвищення рівня професійної підготовки персоналу.

1.2. Табелі оснащення медичної служби та табелі оснащення медичного пункту

Ефективність функціонування медичної служби виробничої інфраструктури значною мірою залежить від рівня її матеріально-технічного забезпечення, яке визначається відповідністю оснащення медичних пунктів вимогам чинного законодавства, характеру виробничої діяльності та рівню професійних ризиків на підприємстві.

З огляду на специфіку металургійного виробництва, що характеризується підвищеною аварійною небезпекою, високими температурами, можливістю термічних опіків, травм опорно-рухового апарату, отруєнь продуктами горіння та впливом пилу і газів, табелі оснащення медичної служби має бути розширеним і адаптованим до умов безперервного технологічного циклу.

Табелі оснащення медичної служби ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» є внутрішнім нормативним документом підприємства, який розробляється на основі наказів Міністерства охорони здоров'я України, державних санітарних норм і правил, рекомендацій Держпраці, а також з урахуванням чисельності працюючих і територіального розміщення виробничих підрозділів.

Документ визначає перелік медичного обладнання, інструментарію, медикаментів, перев'язувальних матеріалів та засобів індивідуального захисту, необхідних для забезпечення належного рівня медичного обслуговування персоналу.

До основних елементів оснащення медичної служби належать стаціонарні та пересувні медичні пункти, оснащені відповідними меблями та обладнанням для огляду пацієнтів, надання домедичної і невідкладної допомоги, проведення первинної діагностики та тимчасового розміщення постраждалих. У складі обладнання передбачаються оглядові кушетки, шафи для зберігання медикаментів, холодильне обладнання для препаратів, апарати для вимірювання артеріального тиску, пульсоксиметри, термометри, глюкометри, а також засоби для проведення серцево-легеневої реанімації.

Особливе місце у таблиці оснащення займають засоби для надання допомоги при травмах, характерних для металургійного виробництва: комплекти шин для транспортної іммобілізації, перев'язувальні матеріали, стерильні пов'язки, засоби для зупинки кровотечі, антисептичні препарати, а також спеціальні засоби для надання допомоги при термічних та хімічних опіках.

Для реагування на можливі надзвичайні ситуації техногенного характеру медичні пункти додатково оснащуються аварійними укладками та комплектами першої допомоги підвищеної готовності.

Табель оснащення медичного пункту деталізує перелік обладнання і матеріалів, необхідних для щоденної роботи конкретного медичного пункту, розташованого поблизу виробничих цехів. Він формується з урахуванням чисельності працівників, які обслуговуються пунктом, режиму роботи (денні, нічні, святкові зміни) та рівня небезпеки відповідного підрозділу. Обов'язковими складовими оснащення є аптечки першої допомоги, носилки, засоби індивідуального захисту медичного персоналу, одноразові витратні матеріали, а також засоби зв'язку для оперативної взаємодії з аварійно-рятувальними формуваннями та зовнішніми медичними закладами.

Контроль за відповідністю фактичного оснащення медичних пунктів затвердженим табелям здійснюється начальником медичної служби спільно зі службою охорони праці. Регулярно проводяться перевірки наявності, справності та термінів придатності медикаментів і виробів медичного призначення. За результатами перевірок вживаються заходи щодо оновлення та поповнення матеріально-технічної бази, що дозволяє підтримувати медичну службу у стані постійної готовності до реагування на нещасні випадки та надзвичайні ситуації.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи комплексно розглянуто організацію медичної служби на підприємстві ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» як

невід'ємну складову системи управління охороною праці та цивільною безпекою. Встановлено, що в умовах важкого металургійного виробництва, яке характеризується підвищеним рівнем професійних ризиків і безперервним технологічним циклом, наявність ефективно організованої медичної служби має стратегічне значення для забезпечення безпеки та збереження здоров'я персоналу.

У процесі дослідження визначено, що діяльність медичної служби підприємства регламентується розробленим Положенням про медичну службу, яке забезпечує чітке визначення її функцій, завдань, місця в організаційній структурі та порядку взаємодії з іншими підрозділами. Аналіз функцій і завдань медичної служби показав, що її діяльність має комплексний характер і поєднує лікувально-профілактичні, контрольні, санітарно-гігієнічні та аналітичні напрями.

Розглянута організаційна структура та штатна чисельність медичної служби сформовані з урахуванням масштабів підприємства та забезпечують цілодобову доступність медичної допомоги. Система посадових інструкцій і інструкцій з охорони праці та пожежної безпеки сприяє чіткому розподілу відповідальності, підвищенню рівня безпеки роботи медичного персоналу та якості медичного обслуговування.

Встановлено, що важливими елементами забезпечення якості діяльності медичної служби є акредитація підрозділу та регулярна атестація медичних працівників, які підтверджують відповідність матеріально-технічної бази й професійного рівня персоналу вимогам чинного законодавства. Окрему увагу приділено табелям оснащення медичної служби та медичних пунктів, які забезпечують готовність до надання невідкладної допомоги в умовах підвищеної небезпеки.

Робимо висновок, що організація медичної служби ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» відповідає вимогам законодавства України та специфіці металургійного виробництва і є важливим чинником зниження виробничого

травматизму, профілактики професійних захворювань і підвищення рівня цивільної безпеки підприємства.

РОЗДІЛ 2. Проведення медичних оглядів на підприємстві відповідно до вимог законодавства

Організація медичних оглядів у системі охорони праці є складовою комплексного управління виробничими ризиками та збереження трудового потенціалу персоналу. З огляду на специфіку металургійного виробництва, де працівники піддаються впливу високих температур, пилогазових аерозолів, шуму, вібрації та психоемоційних навантажень, медичний нагляд має системний і безперервний характер.

ПРОВЕДЕННЯ МЕДИЧНИХ ОГЛЯДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

№ з/п	Вид медичного огляду	Мета проведення	Коли проводиться	Для кого проводиться	Підстава (нормативний документ)	Хто проводить	Періодичність
1	 Попередній (при прийомі на роботу)	Визначення відповідності стану здоров'я працівника вимогам до виконуваної роботи	Перед прийомом на роботу, до укладання трудового договору	Усі працівники, у тому числі особи, що навчаються і приймаються на виробничу практику	ст. 169 КЗпП України; Наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246 (зі змінами)	Заклад охорони здоров'я, який має ліцензію на проведення медичних оглядів	Разово при прийомі на роботу
2	 Періодичний	Динамічне спостереження за станом здоров'я працівників, раннє виявлення професійних захворювань та інших відхилень	Під час трудової діяльності	Працівники, зайняті на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці (згідно Переліку)	ст. 169 КЗпП України; Наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246 (зі змінами)	Заклад охорони здоров'я, який має ліцензію на проведення медичних оглядів	1 раз на 1–2 роки (залежно від виду робіт і шкідливих чинників)
3	 Позачерговий	Виявлення змін у стані здоров'я працівника у зв'язку з впливом виробничих факторів або після перерви в роботі	За направленням роботодавця або медичних показань	Працівники, які мають скарги на погіршення здоров'я, після аварій, отруєнь, тривалої перерви в роботі (понад 30 днів) тощо	ст. 169 КЗпП України; Наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246 (зі змінами)	Заклад охорони здоров'я	За потребою
4	 Психологічна експертиза (професійний добір)	Визначення придатності працівника до виконання робіт, що потребують підвищеної уваги, швидкої реакції, прийняття рішень	Перед прийомом на роботу та періодично під час роботи	Працівники, зайняті на роботах підвищеної небезпеки (машиністи, водії, оператори, диспетчери тощо)	п. 2.7 Наказу МОЗ України від 08.05.2019 № 655	Заклад охорони здоров'я, що має ліцензію на проведення психологічних експертиз	Згідно з вимогами наказу та специфікою робіт (зазвичай 1 раз на 1–3 роки)
5	 Після відсторонення (повернення до роботи)	Визначення можливості продовження роботи після тимчасового відсторонення за станом здоров'я	Перед допуском до роботи після відсторонення	Працівники, тимчасово відсторонені від роботи за медичними показаннями	ст. 169 КЗпП України; Наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246 (зі змінами)	Заклад охорони здоров'я	За потребою

Медичні огляди на підприємстві організовані відповідно до чинного законодавства у сфері охорони праці та санітарного регулювання й спрямовані на профілактику професійних захворювань, попередження виробничого травматизму та підтримання працездатності працівників. Роботодавець забезпечує функціонування регламентованої процедури медичного контролю, що охоплює всі категорії персоналу, діяльність яких пов'язана з впливом небезпечних або шкідливих виробничих факторів.

Структурні підрозділи підприємства — доменне, сталеплавильне, прокатне та допоміжні виробництва — характеризуються різними умовами праці, що визначає диференційований підхід до медичного спостереження.

Контингент працівників, які підлягають медичним оглядам, формується службою охорони праці спільно з медичним підрозділом із урахуванням результатів атестації робочих місць за умовами праці.

Система медичних оглядів включає:

- ⇒ попередні обстеження під час прийняття на роботу;
- ⇒ періодичні профілактичні огляди;
- ⇒ позачергові медичні обстеження;
- ⇒ післязмінний контроль окремих категорій працівників;
- ⇒ психофізіологічну оцінку професійної придатності.

Попередні огляди спрямовані на встановлення відповідності стану здоров'я кандидата умовам праці у конкретному виробничому середовищі. Періодичні обстеження забезпечують моніторинг функціонального стану організму працівників, які працюють у гарячих цехах, контактують із металургійним пилом або виконують роботи з підвищеним нервово-емоційним навантаженням. Позачергові огляди призначаються у випадках змін стану здоров'я, аварійних подій, тривалої непрацездатності або переведення на інші виробничі ділянки. Результати медичного контролю використовуються для коригування умов праці, професійного добору та профілактичних заходів.

2.1. Порядок допуску до роботи працівників, що виконують роботи підвищеної небезпеки та ті, що потребують професійного добору (психофізіологічної експертизи), у тому числі підрядних організацій і після роботи

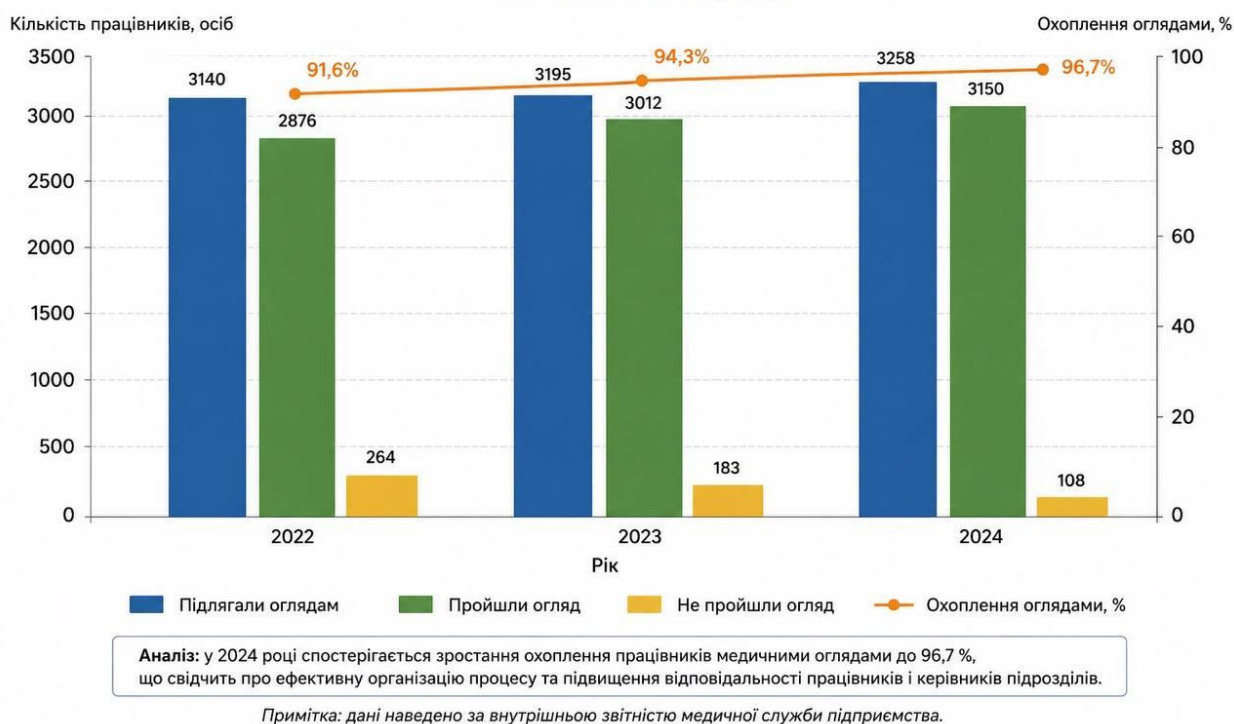
Допуск працівників до виконання робіт підвищеної небезпеки є системною профілактичною процедурою, що поєднує медико-біологічні, психофізіологічні та організаційно-правові заходи, спрямовані на мінімізацію виробничих ризиків і забезпечення безпечного функціонування технологічних процесів. У металургійному виробництві трудова діяльність відбувається в умовах впливу високих температур, інтенсивного теплового

випромінювання, шуму, пилогазових аерозолів та підвищеної нервово-емоційної напруги, що висуває підвищені вимоги до професійної надійності персоналу. За таких обставин допуск до роботи розглядається не як формальна адміністративна дія, а як елемент комплексної системи управління безпекою праці.

Організаційна модель професійного допуску ґрунтується на принципі превентивності, відповідно до якого виконання небезпечних виробничих операцій дозволяється лише після підтвердження медичної та психофізіологічної придатності працівника. Медичний контроль реалізується через попередні та періодичні огляди, що дають змогу оцінити функціональний стан серцево-судинної та дихальної систем, нейросенсорні функції, стан опорно-рухового апарату, гостроту зору та слуху, а також адаптаційні можливості організму. Отримані результати дозволяють виявити медичні протипоказання до роботи в конкретних виробничих умовах і запобігти виникненню раптових патологічних станів під час виконання технологічних операцій.

Медичний огляд має виражений профілактичний характер. Він спрямований на раннє виявлення професійно зумовлених змін здоров'я, оцінку ступеня адаптації до шкідливих факторів виробничого середовища та визначення необхідності коригування умов праці. У разі встановлення функціональних відхилень працівник може бути тимчасово відсторонений від небезпечних робіт або переведений на іншу ділянку відповідно до медичних рекомендацій, що відповідає принципам виробничої медицини.

ДИНАМІКА ПРОВЕДЕННЯ МЕДИЧНИХ ОГЛЯДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ за 2022–2024 роки

Невід’ємною складовою професійного добору є психофізіологічна експертиза, яка визначає індивідуальні психофункціональні характеристики працівника. Під час дослідження оцінюються швидкість сенсомоторних реакцій, концентрація та розподіл уваги, стійкість до стресових впливів, емоційна врівноваженість і здатність приймати рішення в умовах дефіциту часу. Такі показники мають вирішальне значення для осіб, що керують складними технічними системами або виконують роботи з підвищеним рівнем відповідальності. Психофізіологічний добір дозволяє прогнозувати професійну надійність і зменшувати вплив людського фактора на безпечність виробництва.

Після підтвердження медичної та психофізіологічної придатності працівник проходить спеціалізоване навчання з охорони праці, стажування та перевірку знань безпечних методів роботи. Така підготовка формує практичні навички безпечної поведінки, здатність діяти в аварійних ситуаціях і відповідальне ставлення до виробничих ризиків. Систематичне оновлення знань забезпечує підтримання належного рівня професійної компетентності.

Зазначені загальні принципи реалізуються у виробничій діяльності, де процедура допуску інтегрована в систему управління охороною праці. На підприємстві формується контингент працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки, на підставі результатів атестації робочих місць та аналізу виробничих факторів. Служба охорони праці спільно з медичним підрозділом визначає критерії професійної придатності з урахуванням специфіки металургійних процесів.

Попередні медичні огляди кандидатів на такі посади організовуються через спеціалізовані лікувально-профілактичні заклади під контролем медичної служби підприємства. Під час обстеження враховуються особливості роботи в гарячих цехах, вплив пилогазових факторів та фізичні навантаження. Періодичні огляди мають характер динамічного медичного спостереження й дозволяють своєчасно виявляти ранні прояви професійної патології або зниження адаптаційних можливостей організму. У разі виявлення протипоказань працівник переводиться на безпечніші умови праці або тимчасово відсторонюється від виконання небезпечних операцій.

Психофізіологічна експертиза на підприємстві застосовується до працівників, діяльність яких пов'язана з управлінням агрегатами, підйомно-транспортними механізмами та електротехнічними системами. Повторні обстеження дозволяють контролювати психофункціональний стан персоналу протягом усього періоду трудової діяльності.

Допуск до робіт підрядних організацій здійснюється за аналогічними вимогами. Перевіряється наявність медичних висновків, результатів психофізіологічного добору та підтвердження професійної підготовки. Перед початком робіт проводиться цільовий інструктаж щодо виробничих небезпек конкретного підрозділу.

БЛОК-СХЕМА ПРОЦЕСУ ДОПУСКУ ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ ПІСЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ МЕДИЧНОГО ОГЛЯДУ

Для окремих категорій працівників організовано передзмінний і післязмінний медичний контроль, що дозволяє виявити ознаки перевтоми або функціональних порушень, які можуть впливати на безпечність праці. Усі результати медичних та психофізіологічних обстежень документуються й використовуються для аналізу стану здоров'я персоналу та удосконалення профілактичних заходів.

Висновки до розділу 2

Допуск працівників до виконання робіт підвищеної небезпеки є системною профілактичною процедурою, що поєднує медико-біологічні, психофізіологічні та організаційно-правові заходи, спрямовані на мінімізацію виробничих ризиків і забезпечення безпечного функціонування технологічних процесів. У металургійному виробництві трудова діяльність відбувається в умовах впливу високих температур, інтенсивного теплового випромінювання, шуму, пилогазових аерозолів та підвищеної нервово-емоційної напруги, що висуває підвищені вимоги до професійної надійності персоналу. За таких обставин допуск до роботи розглядається не як

формальна адміністративна дія, а як елемент комплексної системи управління безпекою праці.

Організаційна модель професійного допуску ґрунтується на принципі превентивності, відповідно до якого виконання небезпечних виробничих операцій дозволяється лише після підтвердження медичної та психофізіологічної придатності працівника. Медичний контроль реалізується через попередні та періодичні огляди, що дають змогу оцінити функціональний стан серцево-судинної та дихальної систем, нейросенсорні функції, стан опорно-рухового апарату, гостроту зору та слуху, а також адаптаційні можливості організму. Отримані результати дозволяють виявити медичні протипоказання до роботи в конкретних виробничих умовах і запобігти виникненню раптових патологічних станів під час виконання технологічних операцій.

Медичний огляд має виражений профілактичний характер. Він спрямований на раннє виявлення професійно зумовлених змін здоров'я, оцінку ступеня адаптації до шкідливих факторів виробничого середовища та визначення необхідності коригування умов праці. У разі встановлення функціональних відхилень працівник може бути тимчасово відсторонений від небезпечних робіт або переведений на іншу ділянку відповідно до медичних рекомендацій, що відповідає принципам виробничої медицини.

Невід'ємною складовою професійного добору є психофізіологічна експертиза, яка визначає індивідуальні психофункціональні характеристики працівника. Під час дослідження оцінюються швидкість сенсомоторних реакцій, концентрація та розподіл уваги, стійкість до стресових впливів, емоційна врівноваженість і здатність приймати рішення в умовах дефіциту часу. Такі показники мають вирішальне значення для осіб, що керують складними технічними системами або виконують роботи з підвищеним рівнем відповідальності. Психофізіологічний добір дозволяє прогнозувати професійну надійність і зменшувати вплив людського фактора на безпечність виробництва.

Після підтвердження медичної та психофізіологічної придатності працівник проходить спеціалізоване навчання з охорони праці, стажування та перевірку знань безпечних методів роботи. Така підготовка формує практичні навички безпечної поведінки, здатність діяти в аварійних ситуаціях і відповідальне ставлення до виробничих ризиків. Систематичне оновлення знань забезпечує підтримання належного рівня професійної компетентності.

Зазначені загальні принципи реалізуються у виробничій діяльності металургійного комбінату, де процедура допуску інтегрована в систему управління охороною праці. На підприємстві формується контингент працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки, на підставі результатів атестації робочих місць та аналізу виробничих факторів. Служба охорони праці спільно з медичним підрозділом визначає критерії професійної придатності з урахуванням специфіки металургійних процесів.

Попередні медичні огляди кандидатів на такі посади організовуються через спеціалізовані лікувально-профілактичні заклади під контролем медичної служби підприємства. Під час обстеження враховуються особливості роботи в гарячих цехах, вплив пилогазових факторів та фізичні навантаження. Періодичні огляди мають характер динамічного медичного спостереження й дозволяють своєчасно виявляти ранні прояви професійної патології або зниження адаптаційних можливостей організму. У разі виявлення протипоказань працівник переводиться на безпечніші умови праці або тимчасово відсторонюється від виконання небезпечних операцій.

Психофізіологічна експертиза на підприємстві застосовується до працівників, діяльність яких пов'язана з управлінням агрегатами, підйомно-транспортними механізмами та електротехнічними системами. Повторні обстеження дозволяють контролювати психофункціональний стан персоналу протягом усього періоду трудової діяльності.

Допуск до робіт підрядних організацій здійснюється за аналогічними вимогами: перевіряється наявність медичних висновків, результатів психофізіологічного добору та підтвердження професійної підготовки. Перед

початком робіт проводиться цільовий інструктаж щодо виробничих небезпек конкретного підрозділу.

Для окремих категорій працівників організовано передзмінний і післязмінний медичний контроль, що дозволяє виявити ознаки перевтоми або функціональних порушень, які можуть впливати на безпечність праці. Усі результати медичних та психофізіологічних обстежень документуються й використовуються для аналізу стану здоров'я персоналу та удосконалення профілактичних заходів.

РОЗДІЛ 3. Навчання правилам надання домедичної допомоги працівників підприємства відповідно до їх посадових обов'язків та інструкцій за професіями

ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» як підприємство повного металургійного циклу функціонує в умовах впливу комплексу небезпечних та шкідливих виробничих факторів: високих температур, інтенсивного теплового випромінювання, рухомих механізмів, підйомно-транспортного обладнання, електроустановок високої напруги, пилу та аерозолів металів, хімічних речовин, підвищеного рівня шуму і вібрації. Виробничий процес має безперервний характер, що обумовлює необхідність оперативного реагування на будь-які нештатні ситуації, пов'язані з травмуванням або раптовим погіршенням стану здоров'я працівників.

У таких умовах підготовка персоналу до надання домедичної допомоги не розглядається як формальна вимога законодавства, а є складовою системи управління виробничими ризиками. Навчання працівників забезпечує можливість надання своєчасної допомоги постраждалому до прибуття бригади екстреної медичної допомоги, що істотно знижує тяжкість наслідків виробничого травматизму та підвищує рівень безпеки праці.

Організація навчання на підприємстві здійснюється відповідно до:

- ⇒ Закону України «Про охорону праці»;
- ⇒ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»;
- ⇒ Кодексу цивільного захисту України (статті щодо підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях);
- ⇒ Наказу МОЗ України від 09.03.2022 № 441 «Про затвердження Порядку надання домедичної допомоги особами, які не мають медичної освіти»;
- ⇒ Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці;
- ⇒ ДСанПіН та інших державних санітарних норм і правил;

⇒ внутрішніх наказів генерального директора об'єкта дослідження щодо організації навчання, протиепідемічного режиму та функціонування медичної служби.

Система навчання на підприємстві побудована за принципом диференційованого підходу. Зміст програм враховує специфіку технологічних процесів і професійних обов'язків окремих категорій працівників: виробничого персоналу доменного, сталеплавильного, прокатного цехів, ремонтних служб, електротехнічного персоналу, працівників транспортного господарства, підрозділів охорони та контрольно-пропускних пунктів. Такий підхід забезпечує не лише формування загальних знань з алгоритмів домедичної допомоги, а й відпрацювання дій у типових для конкретного виробництва ситуаціях — при термічних опіках, електротравмах, механічних ушкодженнях, гострих отруєннях та теплових ураженнях.

Особливе місце у структурі розділу займають питання:

- ⇒ нормативного закріплення обов'язків щодо надання домедичної допомоги у колективному договорі та внутрішніх положеннях підприємства;
- ⇒ санітарно-гігієнічного контролю стану роздягалень, душових, санітарно-побутових приміщень;
- ⇒ забезпечення протимікозної профілактики та дезінфекційного режиму;
- ⇒ організації вакцинації персоналу відповідно до чинного календаря профілактичних щеплень;
- ⇒ впровадження бактеріологічного режиму в умовах загрози інфекційних захворювань;
- ⇒ теоретичної та практичної підготовки працівників з відпрацюванням алгоритмів домедичної допомоги.

3.1. Вимоги колективного договору та внутрішніх нормативних актів щодо надання домедичної допомоги

Колективний договір є основним локальним нормативним актом, що регламентує соціально-трудові відносини на підприємстві та конкретизує обов'язки роботодавця у сфері охорони праці, медичного забезпечення та профілактики виробничого травматизму. У його положеннях закріплено системний підхід до створення безпечних і нешкідливих умов праці, що відповідають вимогам Закону України «Про охорону праці», Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Кодексу цивільного захисту України та підзаконних нормативно-правових актів.

У структурі колективного договору окремими розділами визначено гарантії щодо функціонування медичної служби підприємства, забезпечення працівників засобами першої допомоги, організації профілактичних заходів та систематичного навчання персоналу правилам надання домедичної допомоги. Таким чином, підготовка працівників до дій у разі травмування або виникнення невідкладних станів розглядається не як додатковий захід, а як обов'язковий елемент виробничої безпеки.

У додатках до колективного договору детально регламентується порядок забезпечення структурних підрозділів аптечками першої допомоги відповідно до вимог Наказу МОЗ України від 07.07.1998 № 187 «Про затвердження переліку лікарських засобів та виробів медичного призначення для аптечок», із урахуванням змін та сучасних протоколів домедичної допомоги. Визначається перелік необхідних медичних виробів (стерильні бинти, серветки, турнікети, джгути, перев'язувальні пакети, антисептики, засоби для проведення серцево-легеневої реанімації тощо), а також встановлюється порядок їх зберігання, обліку, періодичної перевірки термінів придатності та своєчасного поповнення.

ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНАХ ТА ТРАВМАХ

№ з/п	Назва засобу	Зображення	Призначення	Правила використання
1	Кровоспинний джгут (турнікет)		Для тимчасової зупинки кровотечі з кінцівок при важких пораненнях артеріального характеру.	• Накласти вище місця пошкодження на 5–7 см. • Затягнути до повної зупинки кровотечі. • Зафіксувати час накладання (вказати на турнікеті або під записку). • Не закривати пов'язкою. Максимальний час накладання – до 1,5 год.
2	Стерильний бинт		Для накладання пов'язок, фіксації перев'язувального матеріалу, зупинки кровотечі.	• Використовувати для накладання стерильних пов'язок. • Фіксувати пов'язку помірно, не порушуючи кровообіг. • Не використовувати повторно.
3	Марлеві серветки стерильні		Для обробки та захисту ран, зупинки незначних кровотеч, накладання пов'язок.	• Використовувати тільки стерильні серветки. • Прикладати до рани стерильною стороною. • Фіксувати бинтом або лейкопластирем.
4	Лейкопластир рулонний		Для фіксації пов'язок, тампонів, компресів, закріплення медичних засобів.	• Відрізати потрібну довжину. • Закріпити пов'язку без надмірного натягу. • Не використовувати на пошкодженій шкірі при подразненнях.
5	Ножиці для розрізання одягу		Для безпечного розрізання одягу, ремінів, пов'язок постраждалого.	• Використовувати для швидкого доступу до постраждалого. • Не застосовувати для інших цілей.
6	Рукавички медичні одноразові		Для захисту рятувальника від контакту з кров'ю та іншими біологічними рідинами.	• Одягати перед наданням допомоги. • Після використання зняти та утилізувати. • Не використовувати повторно.
7	Термоковдра (ізотермічна)		Для запобігання переохолодженню постраждалого, підтримання температури тіла.	• Загорнути постраждалого сріблястою стороною до тіла. • Використовувати при переохолодженні, шоківих станах, травмах.
8	Індивідуальний перев'язувальний пакет (ІПП)		Для накладання стерильної пов'язки на рани, зупинки кровотечі.	• Відкрити упаковку, дістати перев'язувальний пакет. • Накласти подушечку на рану стерильною стороною. • Щільно забинтувати, зафіксувати.

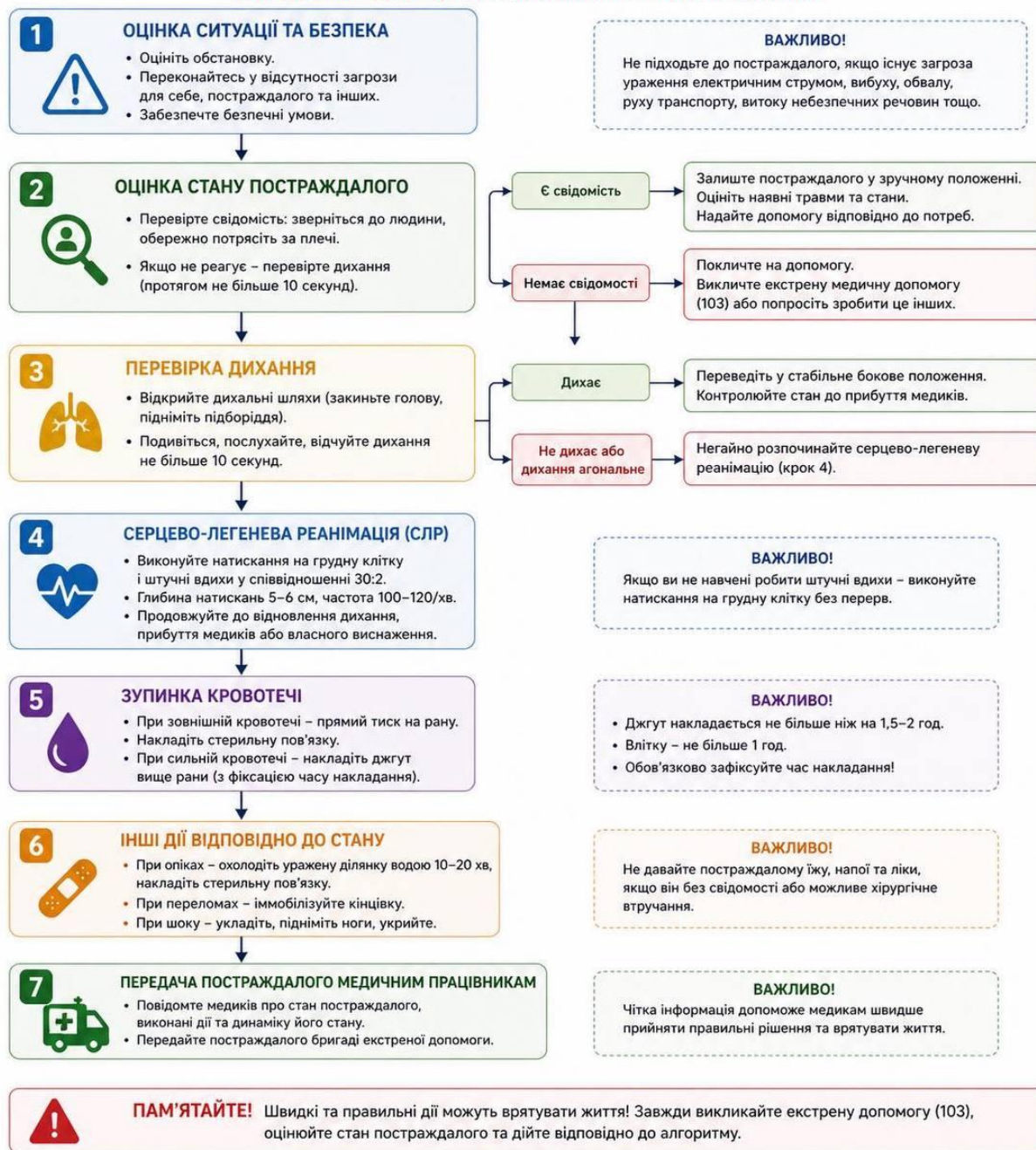
Примітка: Засоби повинні знаходитися в аптечці першої допомоги у справному стані та регулярно перевірятися на наявність і терміни придатності.

Наказом по підприємству затверджується перелік відповідальних осіб у кожному структурному підрозділі, на яких покладається контроль за наявністю та укомплектованістю аптечок. Як правило, це керівники змін, майстри або інші посадові особи, визначені розпорядчим документом. Контроль з боку медичної служби здійснюється планово та позапланово з оформленням відповідних актів перевірки.

Колективним договором також визначено періодичність навчання працівників з питань надання домедичної допомоги. Відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, первинне навчання проводиться при прийнятті на роботу, повторне — не рідше одного разу на три роки, а для працівників, зайнятих на роботах підвищеної небезпеки, — щорічно. Зазначені вимоги деталізуються у внутрішніх наказах генерального директора підприємства гірничо-металургійного комплексу, де затверджуються графіки проведення занять, склад комісії з перевірки знань та програми навчання.

АЛГОРИТМ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Послідовність дій при невідкладних станах та травмах

Окремо визначається порядок проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів. Інструктажі здійснюються безпосередніми керівниками робіт з обов'язковим внесенням записів до журналів установленого зразка. Позапланові інструктажі проводяться у разі внесення змін до нормативних актів, впровадження нового обладнання або після нещасних випадків на виробництві відповідно до вимог чинного законодавства та внутрішніх регламентів підприємства.

Суттєвою вимогою колективного договору є обов'язковість практичного відпрацювання навичок домедичної допомоги. Зокрема, працівники повинні володіти алгоритмами проведення серцево-легеневої реанімації згідно з наказом МОЗ України від 09.03.2022 № 441 «Про затвердження Порядку надання домедичної допомоги особами, які не мають медичної освіти», методами зупинки масивної кровотечі (накладання турнікетів, тиснучих пов'язок), іммобілізації кінцівок при переломах, надання допомоги при термічних опіках та ураженні електричним струмом. Для металургійного виробництва ці навички є критично важливими з огляду на характер можливих виробничих травм.

Відповідно до внутрішнього «Положення про медичну службу ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ»», навчання організовується у декількох формах. Теоретична підготовка передбачає лекційні заняття з роз'ясненням правових аспектів, алгоритмів дій та правил виклику екстреної медичної допомоги. Практична підготовка проводиться у форматі тренінгів із використанням манекенів для серцево-легеневої реанімації, засобів іммобілізації та перев'язувального матеріалу. Окрему увагу приділено моделюванню виробничих ситуацій, максимально наближених до реальних умов роботи цехів підприємства.

Контроль знань здійснюється шляхом тестування та усного опитування. Для перевірки практичних навичок застосовується демонстрація алгоритму дій у змодельованій ситуації. Перевірка знань проводиться комісією, склад якої затверджується наказом по підприємству відповідно до вимог наказу від 26.01.2005 № 15 «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт із підвищеною небезпекою».

Результати навчання оформлюються протоколами перевірки знань, які підписуються членами комісії, та заносяться до журналів установленого зразка. Документація зберігається у службі охорони праці та медичній службі підприємства з дотриманням вимог внутрішнього документообігу.

3.2. Санітарно-гігієнічне обстеження роздягалень та санітарно-побутових приміщень. Санітарна обробка, протиепідемічний режим та навчання персоналу

Система профілактики професійної захворюваності на промисловому комплексі має комплексний характер і охоплює не лише виробничі фактори, а й санітарно-побутові умови перебування працівників на території підприємства. З огляду на специфіку металургійного виробництва — підвищену запиленість, інтенсивне теплове навантаження, контакт із технічними мастилами, агресивними середовищами та виробничими аерозолями — особливого значення набуває належний стан роздягалень, душових кімнат, санвузлів, пралень та інших санітарно-побутових приміщень.

Організація та утримання зазначених приміщень здійснюється відповідно до вимог державних санітарних норм та правил, зокрема ДСанПіН, ДСН 3.3.6.042-99 від 01.12.1999 р. № 42 «Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень». а також наказ від 30.12.2010 № 570 Про затвердження ДБН В.2.2-27:2010 «Будинки і споруди. Будинки адміністративного та побутового призначення». Будинки адміністративного та побутового призначення». Дотримання цих нормативів є обов'язковим та контролюється в межах внутрішньої системи виробничого санітарного нагляду.

Санітарно-гігієнічні обстеження на виробництві проводяться планово та позапланово комісією, до складу якої входять представники медичної служби, служби охорони праці, господарської служби та профспілкового комітету. Такий міжфункціональний склад забезпечує об'єктивність оцінки та врахування як медичних, так і організаційно-технічних аспектів експлуатації приміщень.

Під час обстежень особлива увага приділяється стану вентиляційних систем і параметрам мікроклімату — температурі повітря, відносній вологості, швидкості руху повітря. Показники вимірюються із застосуванням

атестованих приладів і порівнюються з нормативними значеннями, встановленими

ДСН 3.3.6.042-99 від 01.12.1999 р. № 42 «Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень». У разі виявлення відхилень складаються акти та видаються приписи щодо усунення порушень у визначені строки.

Контролюється також безперебійність гарячого та холодного водопостачання, технічний стан сантехнічного обладнання, наявність мийних і дезінфекційних засобів, справність сушильних пристроїв та шаф для зберігання спецодягу. Окремо перевіряється дотримання принципу роздільного зберігання особистого та виробничого одягу відповідно до санітарних вимог.

В умовах підвищеної вологості та теплового навантаження актуальним є ризик розвитку грибкових уражень шкіри. З цією метою у приміщенні санітарно-побутового призначення передбачено наявність протимікозних засобів — спреїв, антисептичних розчинів, профілактичних препаратів для обробки стоп. Їх використання здійснюється відповідно до інструкцій виробників та рекомендацій МОЗ України. Інформація щодо правил застосування розміщується на стендах у доступних для працівників місцях.

Санітарна обробка підлог, лав, шафок та душових кабін проводиться із застосуванням дезінфекційних засобів, дозволених до використання в Україні та внесених до Державного реєстру дезінфекційних засобів. Періодичність та концентрація робочих розчинів визначаються відповідно до інструкцій та затверджених на підприємстві графіків прибирання. Факт проведення прибирання фіксується у спеціальних журналах обліку.

3.2.1 Санітарна обробка та впровадження бактеріологічного режиму

У періоди загострення епідемічної ситуації або при запровадженні на державному рівні посиленого протиепідемічного режиму, відповідно до постанов Головного державного санітарного лікаря України, наказів МОЗ

України та рішень Кабінету Міністрів України, на ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» вводяться додаткові профілактичні заходи.

До таких заходів належать:

- ⇒ щоденна або багаторазова протягом зміни дезінфекція службових і санітарно-побутових приміщень;
- ⇒ посилений контроль обробки контрольно-пропускних пунктів (ККП), турнікетів, поручнів, поверхонь з інтенсивним контактом;
- ⇒ організація температурного скринінгу працівників при вході на територію підприємства;
- ⇒ забезпечення персоналу медичними масками, респіраторами або іншими засобами індивідуального захисту органів дихання;
- ⇒ розмежування потоків працівників різних підрозділів;
- ⇒ збільшення кратності вологого прибирання із застосуванням дезінфекційних розчинів.

Запровадження зазначених заходів оформлюється наказами генерального директора підприємства із посиланням на відповідні нормативно-правові акти. Контроль виконання покладається на керівників структурних підрозділів, службу охорони праці та медичну службу.

3.2.2 Вакцинація персоналу

Одним із ключових напрямів профілактики інфекційної захворюваності на великому промисловому виробництві є організація вакцинації персоналу. Щеплення проводяться відповідно до Календаря профілактичних щеплень, затвердженого наказом МОЗ України від 14.11.2025 № 1722 «Про затвердження Змін до Календаря профілактичних щеплень в Україні», а також галузевих рекомендацій щодо профілактики правця, гепатиту В, сезонного грипу та інших інфекцій, актуальних для працівників промислових підприємств.

Перед проведенням вакцинації працівник проходить медичний огляд з метою виявлення можливих протипоказань. Після надання інформованої

добровільної згоди здійснюється введення вакцини з обов'язковим внесенням відповідних записів до медичної документації. Облік охоплення щепленнями ведеться медичною службою у взаємодії з відділом кадрів, що дозволяє контролювати рівень колективного імунітету та своєчасно планувати повторні щеплення.

3.2.3 Теоретичне та практичне навчання з домедичної допомоги

Важливою складовою профілактичної роботи є системне навчання працівників навичкам надання домедичної допомоги. Навчальний процес на суб'єкті металургійної галузі структуровано на теоретичний і практичний модулі.

Теоретичний модуль передбачає вивчення правових основ надання домедичної допомоги, алгоритмів дій відповідно до чинних протоколів МОЗ України, порядку виклику екстреної медичної допомоги, правил особистої безпеки при наданні допомоги потерпілому. Розглядаються типові для металургійного виробництва травми та невідкладні стани.

Практичний модуль спрямований на формування стійких навичок. Працівники відпрацьовують алгоритми серцево-легеневої реанімації на навчальних манекенах, засвоюють техніку користування автоматичним зовнішнім дефібрилятором (за наявності), навчаються методам зупинки критичних кровотеч із застосуванням турнікетів і тиснучих пов'язок, відпрацьовують порядок дій при термічних опіках та ураженні електричним струмом, а також алгоритм безпечної евакуації постраждалого з небезпечної зони.

Заняття проводяться із застосуванням засобів індивідуального захисту та навчального обладнання. Відповідальними за організацію навчального процесу є начальник служби охорони праці та завідувач медичного пункту підприємства. Після завершення навчання працівники проходять тестовий контроль знань і демонструють практичні навички. Результати

оформлюються протоколом комісії відповідно до вимог Типового положення про навчання з питань охорони праці.

Висновки до розділу 3

Навчання правилам надання домедичної допомоги працівників підприємства відповідно до їх посадових обов'язків та інструкцій за професіями є складовою частиною загальної системи управління охороною праці та виробничою безпекою. Його організація базується на вимогах колективного договору та внутрішніх нормативних актів, які визначають обов'язки роботодавця щодо забезпечення безпечних умов праці, функціонування медичної служби, проведення профілактичних заходів і формування у персоналу практичних навичок дій у разі виникнення невідкладних станів.

Підготовка працівників здійснюється з урахуванням специфіки виробничих процесів, характеру професійних ризиків та посадових інструкцій. Диференційований підхід дозволяє визначити обсяг і зміст навчання залежно від того, чи належить працівник до категорії робіт підвищеної небезпеки, чи виконує допоміжні або адміністративні функції. Для працівників, зайнятих на роботах із підвищеним рівнем травмонебезпеки, навчання проводиться щорічно з обов'язковим практичним відпрацюванням алгоритмів дій у разі виникнення аварійних ситуацій. Для інших категорій персоналу встановлюється періодичність не рідше одного разу на три роки з урахуванням вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Навчальний процес має комплексний характер і поєднує теоретичну та практичну складові. Теоретична підготовка передбачає вивчення нормативних вимог, принципів організації домедичної допомоги, алгоритмів дій при травмах, гострих патологічних станах та впливі небезпечних виробничих факторів. Практична частина реалізується у формі тренінгів із використанням спеціальних манекенів для відпрацювання серцево-легеневої

реанімації, накладання турнікетів і пов'язок при масивній кровотечі, іммобілізації кінцівок при переломах, надання допомоги при опіках, теплових ураженнях, отруєннях та ураженні електричним струмом. Особлива увага приділяється формуванню чіткого алгоритму дій у перші хвилини після настання нещасного випадку, коли своєчасність і правильність заходів безпосередньо впливають на збереження життя потерпілого.

Важливим елементом підготовки є моделювання виробничих ситуацій, максимально наближених до реальних умов підприємства. Це дозволяє працівникам відпрацювати взаємодію між собою, чітко розподілити обов'язки, навчитися оперативно оцінювати обстановку та приймати рішення в умовах обмеженого часу. Такий підхід сприяє формуванню психологічної готовності до дій в екстремальних умовах і знижує ризик паніки або помилок.

Навчання супроводжується проведенням первинного, повторного та позапланового інструктажів, які проводяться відповідно до встановленого порядку. Знання працівників перевіряються шляхом тестового контролю та практичної демонстрації навичок. Результати перевірки оформлюються протоколами та фіксуються у журналах установленого зразка, що забезпечує належний рівень обліку та контролю з боку служби охорони праці та медичної служби підприємства.

РОЗДІЛ 4. Залучення медичної служби за ПЛА, ПЛАС, ПЛЛА. Ведення внутрішньої службової документації медичного пункту та служби в цілому.

Залучення медичної служби ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» до виконання заходів, передбачених Планом ліквідації аварій (ПЛА), Планом локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій (ПЛАС) та Планом локалізації і ліквідації аварій (ПЛЛА), є ключовим елементом системи управління виробничою безпекою та цивільним захистом підприємства. В умовах повного металургійного циклу функціонування виробництва передбачає постійний ризик виникнення аварійних та надзвичайних ситуацій, пов'язаних із високотемпературними процесами, рухомим механізованим обладнанням, підйомно-транспортними системами, електроустановками високої напруги, вибухонебезпечними та хімічними речовинами, а також із підвищеним рівнем шуму, вібрації та запиленням повітря. Медична служба є невід'ємною ланкою оперативного реагування на такі загрози і забезпечує своєчасну медичну підтримку працівників на всіх етапах ліквідації аварій.

У межах реалізації ПЛА медичний персонал організовує цілодобову готовність до реагування на аварійні ситуації. Після отримання сигналу про подію складається оперативна група, яка виїжджає на місце або організовує медичний пост у зоні потенційного ризику. Основними завданнями служби є оцінка масштабу події, кількості та характеру ушкоджень постраждалих, визначення пріоритетності надання допомоги, надання невідкладної домедичної допомоги та підготовка потерпілих до транспортування в заклади охорони здоров'я. Під час роботи застосовуються стандартизовані алгоритми медичного сортування (тріаж), що дозволяє максимально ефективно розподілити ресурси та зосередити допомогу на найбільш критичних випадках.

У рамках ПЛАС і ПЛЛА медична служба виконує комплексні функції щодо медичного забезпечення заходів із локалізації та ліквідації аварійних наслідків. Це включає організацію тимчасових медичних пунктів, оснащених

усім необхідним обладнанням та медикаментами для надання допомоги потерпілим на місці події. Працівники служби проводять серцево-легеневу реанімацію, зупинку масивних кровотеч, іммобілізацію переломів та травм, надають допомогу при термічних та хімічних опіках, отруєннях промисловими речовинами, теплових ураженнях та ураженні електричним струмом. Одночасно організовується контроль за станом здоров'я ліквідаторів аварії, запобігання вторинним ушкодженням, перегріванню, інтоксикації або інфікуванню.

Медичний орган підприємства здійснює координацію дій із аварійно-рятувальними підрозділами, службою охорони праці, пожежною охороною та керівництвом структурних підрозділів. Відпрацьовуються сценарії евакуації, маршрути доставки постраждалих, розташування тимчасових пунктів на території підприємства, порядок передачі постраждалих до екстрених медичних служб. Під час навчально-тренувальних занять відпрацьовуються взаємодія між підрозділами, реагування на масові ураження персоналу, організація чергування та ротації медичного персоналу, а також швидке реагування у разі множинних травм і поєднаних уражень.

Ведення внутрішньої службової документації є не менш важливим напрямом діяльності медичної служби. Документація охоплює журнали реєстрації звернень за медичною допомогою, облік виробничих травм, протоколи надання домедичної допомоги, облік лікарських засобів і виробів медичного призначення, контроль термінів придатності аптечок та медичного обладнання. Окремо ведуться акти участі у ліквідації аварій, протоколи медичного сортування, довідки про тимчасову непрацездатність, а також звіти щодо проведення навчально-тренувальних заходів та профілактичної роботи. Вся документація ведеться відповідно до встановлених нормативних вимог і забезпечує аналіз ефективності роботи медичної служби, оцінку причин травматизму та розробку профілактичних заходів.

ОБЛІК ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІ

№ з/п	Назва документа	Призначення документа	Хто веде	Періодичність ведення / оновлення
1	Журнал реєстрації звернень за медичною допомогою	Облік усіх випадків звернень працівників до медичного пункту та наданої допомоги	Медична сестра	Щоденно
2	Журнал обліку нещасних випадків на виробництві та гострих професійних захворювань	Реєстрація нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, та вжитих заходів	Медична сестра	У день настання випадку
3	Карта обліку надання медичної допомоги постраждалому	Документування інформації про стан постраждалого, характер травми, обсяг наданої допомоги	Медична сестра	При кожному випадку
4	Журнал обліку та контролю аптечки першої допомоги	Облік наявності медичних засобів в аптечках, контроль строків придатності та поповнення	Медична сестра	1 раз на місяць та при зміні складу
5	Журнал обліку медичних оглядів працівників	Облік проведення попередніх, періодичних та позачергових медичних оглядів	Медична сестра	Після проведення огляду
6	Особові медичні книжки працівників	Індивідуальний облік стану здоров'я працівника та результатів медичних оглядів	Медична сестра	По мірі проходження оглядів
7	Акти-допуски за результатами медичних оглядів	Підтвердження придатності працівника до виконання певних видів робіт	Лікар підприємства	Після кожного медогляду
8	Інструкції та алгоритми надання домедичної допомоги	Регламентують порядок дій при невідкладних станах та травмах	Відповідальна особа з ОП / Медсестра	За потребою, але не рідше 1 разу на рік
9	Протоколи навчання працівників з домедичної допомоги	Підтвердження проведення навчання та інструктажів працівників	Відповідальна особа з ОП	Після кожного навчання
10	Журнал перевірок стану медпункту та медичного обладнання	Облік перевірок стану приміщення, обладнання та засобів медичного пункту	Відповідальна особа з ОП	1 раз на місяць

Крім того, медична служба відповідає за безперервне контролювання наявності та укомплектованості аптечок першої допомоги у всіх структурних підрозділах підприємства, моніторинг стану медичного обладнання, забезпечення наявності засобів індивідуального захисту та проведення санітарно-гігієнічних заходів у медичних приміщеннях. Вона також контролює дотримання протиепідемічного режиму, організовує вакцинацію персоналу відповідно до чинного Календаря профілактичних щеплень і веде облік охоплення щепленнями.

Висновки до розділу 4

Діяльність структурного підрозділу медичного профілю у межах реалізації Плану ліквідації аварій, Плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і Плану локалізації і ліквідації аварій є невід'ємною складовою системи виробничої безпеки підприємства та забезпечує оперативне реагування на аварійні та надзвичайні події. Завдяки готовності медичного

персоналу до надання домедичної допомоги на місці події значно підвищується ефективність локалізації наслідків аварій та знижується ризик тяжких уражень і втрат серед працівників.

Служба виконує комплексні функції, що охоплюють оцінку стану постраждалих, проведення невідкладних медичних заходів, сортування за ступенем тяжкості ушкоджень, організацію транспортування потерпілих і взаємодію з екстреними медичними службами. Така робота забезпечує мінімізацію наслідків виробничих аварій і підвищує рівень готовності підприємства до надзвичайних ситуацій.

Організаційна робота медичної служби включає систематичне ведення внутрішньої документації, облік звернень за медичною допомогою, реєстрацію травматизму, протоколів надання домедичної допомоги, контроль за укомплектованістю аптечок та медичного обладнання. Це дозволяє здійснювати аналіз ефективності профілактичних заходів, планувати навчання персоналу та удосконалювати алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях.

Системність і комплексність підходу до медичного забезпечення аварійних ситуацій, включно з навчанням персоналу, підтриманням санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму, вакцинацією працівників і контролем за ресурсами, створює на підприємстві стабільну і ефективну структуру медичного реагування. Це дозволяє забезпечувати безперервність виробничого процесу, знижувати ймовірність серйозних наслідків нештатних ситуацій і підвищує загальний рівень охорони здоров'я та безпеки праці на підприємстві.

РОЗДІЛ 5. Розробка заходів щодо підвищення культури безпеки та надання домедичної допомоги

Розробка заходів щодо підвищення культури безпеки та надання домедичної допомоги на господарській одиниці є ключовим елементом функціонування системи управління охороною праці (СУОП) та медичного забезпечення виробництва, що здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про охорону праці», ДСТУ ISO 45001:2019 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці», Кодексу цивільного захисту України, Основ законодавства України про охорону здоров'я та підзаконних нормативно-правових актів у сфері безпеки праці й медичного супроводу.

Підприємство повного металургійного циклу функціонує в умовах підвищеної небезпеки, де виробниче середовище характеризується дією комплексу шкідливих і небезпечних факторів: високих температур і теплового випромінювання, рухомих механізмів і агрегатів, підйомно-транспортного обладнання, електроустановок високої напруги, пилу, аерозолів металів, хімічних речовин, підвищених рівнів шуму та вібрації. За таких умов формування культури безпеки не може розглядатися як декларативний напрям діяльності, а виступає системоутворюючим чинником збереження життя і здоров'я працівників та забезпечення стабільності виробничого процесу.

СУОП підприємства передбачає комплекс організаційних, профілактичних, навчальних і контролюючих заходів, інтегрованих у загальну систему управління. Роботодавець забезпечує функціонування СУОП, організацію навчання і перевірку знань з питань охорони праці, а також створення умов для надання домедичної допомоги потерпілим. Навчання здійснюється згідно з НПАОП від 26.01.2005 №15 «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» із включенням обов'язкового модуля з домедичної допомоги

відповідно до наказу МОЗ України від 09.03.2022 № 441 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

ЗАХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ МЕДИЧНОГО ПУНКТУ ТА СИСТЕМИ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

№ з/п	Заходи	Мета заходу	Відповідальні	Ресурси (орієнтовні витрати)	Очікуваний результат
1	Оновлення та доукомплектація медичного пункту сучасним обладнанням і засобами першої допомоги	Підвищення ефективності надання медичної допомоги та відповідності вимогам чинного законодавства	Відділ охорони праці, медична служба, адміністрація	120 000 грн (медичне обладнання, аптечки, витратні матеріали)	Краща матеріально-технічна оснащеність медпункту, швидке та якісне надання допомоги
2	Організація системного навчання працівників навичкам надання домедичної допомоги	Підвищення рівня підготовки працівників до надання невідкладної допомоги	Відділ охорони праці, медична служба	40 000 грн (тренінги, навчальні матеріали, манекени, сертифікація)	Збільшення кількості підготовлених працівників, зменшення тяжкості наслідків травм
3	Розробка та розміщення наочних інструкцій та алгоритмів домедичної допомоги на робочих місцях	Забезпечення швидкого доступу до інформації у разі настання нещасного випадку	Відділ охорони праці, медична служба	5 000 грн (друк, ламінування, розміщення)	Працівники швидко орієнтуються в діях під час надання допомоги
4	Проведення внутрішніх аудитів стану медичного пункту та ведення документації	Контроль відповідності вимогам законодавства та виявлення недоліків у роботі	Відділ охорони праці, медична служба	–	Своєчасне усунення недоліків, підвищення рівня організації роботи медпункту
5	Поповнення та контроль термінів придатності медикаментів і перев'язувальних матеріалів	Забезпечення готовності медпункту до надання допомоги у будь-який час	Медична сестра, відділ постачання	10 000 грн/рік (медикаменти, перев'язувальні матеріали)	Наявність необхідних засобів, зниження ризику використання протерчених засобів
6	Оновлення локальних документів: інструкцій, журналів, карт обліку	Приведення документації у відповідність до сучасних вимог МОЗ та законодавства	Відділ охорони праці, медична служба	–	Актуальна документація, правильний облік, уникнення порушень
7	Проведення тренувань та практичних відпрацювань дій при надзвичайних ситуаціях	Відпрацювання практичних навичок та злагоджених дій персоналу	Відділ охорони праці, служба цивільного захисту, медична служба	15 000 грн/рік (організація тренувань, моделювання ситуацій)	Підвищення готовності персоналу, зменшення часу реагування на події
8	Інформаційна кампанія щодо важливості безпечних умов праці та збереження здоров'я	Формування культури безпеки та відповідального ставлення до здоров'я	Відділ охорони праці, служба внутрішніх комунікацій	8 000 грн (плакати, буклети, інформаційні матеріали)	Зменшення кількості порушень вимог охорони праці, профілактика травматизму

На підприємстві забезпечується нормативне закріплення обов'язків щодо надання домедичної допомоги у колективному договорі, положеннях про структурні підрозділи та посадових інструкціях. Організовано систематичні теоретичні й практичні заняття з використанням манекенів для відпрацювання серцево-легеневої реанімації, алгоритмів зупинки масивних кровотеч, іммобілізації при переломах, допомоги при термічних і хімічних опіках, електротравмах, отруєнні технологічними газами та інших невідкладних станах. Програми навчання адаптовані до специфіки доменного, сталеплавильного, прокатного, ремонтного, енергетичного та транспортного підрозділів. Працівники відпрацьовують алгоритми дій у змодельованих виробничих ситуаціях, що сприяє формуванню стійких навичок безпечної поведінки та зменшенню часу реагування у разі аварій.

Медичний пункт (або медико-санітарна частина) функціонує з урахуванням безперервного циклу виробництва, забезпечуючи цілодобову готовність до реагування. Результати медичних оглядів інтегруються у систему оцінки професійних ризиків, що відповідає ризик-орієнтованому

підходу ДСТУ ISO 45001:2019. Проводиться аналіз захворюваності, професійної придатності, динаміки стану здоров'я працівників із подальшим коригуванням профілактичних заходів.

Санітарно-гігієнічне забезпечення виробництва організоване з урахуванням вимог Державних санітарних норм та правил. Забезпечується систематичний контроль параметрів мікроклімату, вентиляції, водопостачання, стану роздягалень, душових, санвузлів, пралень спецодягу. Впроваджуються протимікозні та дезінфекційні заходи, здійснюється контроль наявності й використання дезінфекційних засобів. У разі загрози поширення інфекційних захворювань запроваджується посилений бактеріологічний режим: щоденна дезінфекція приміщень, температурний скринінг, розмежування потоків персоналу, забезпечення засобами індивідуального захисту, що відповідає вимогам санітарного законодавства та рекомендаціям МОЗ України.

Організаційно-профілактична робота включає проведення вакцинації відповідно до Календаря профілактичних щеплень МОЗ України, ведення обліку щеплень та контроль охоплення персоналу імунізацією. Це сприяє

підтриманню належного рівня колективного імунітету та мінімізації ризиків масового вибуття працівників у період епідемічних загроз.

Системність діяльності забезпечується належним веденням внутрішньої документації: журналів реєстрації надання домедичної допомоги, обліку виробничих травм, протоколів перевірки аптечок відповідно до наказу МОЗ України № 187 щодо їх комплектації, актів участі медичної служби у реалізації Плану ліквідації аварій (ПЛА), Плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій (ПЛАС). Аналітична обробка цих даних дозволяє коригувати профілактичні програми, підвищувати ефективність навчання та вдосконалювати управлінські рішення.

Формування професійної культури безпеки передбачає постійне залучення працівників до процесів самоконтролю та ідентифікації небезпек, проведення тематичних нарад, інформаційно-роз'яснювальних кампаній, функціонування стендів з питань охорони праці та домедичної допомоги, а також застосування мотиваційних механізмів для підтримки безпечної поведінки. Такий комплексний підхід забезпечує інтеграцію медичного забезпечення, профілактики травматизму та управління професійними ризиками в єдину систему, спрямовану на сталий розвиток підприємства та збереження трудового потенціалу.

Висновки до розділу 5

Отже, розроблені та впроваджені заходи щодо підвищення культури безпеки і організації надання домедичної допомоги на ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» формують цілісну, нормативно обґрунтовану та практично орієнтовану систему профілактики виробничого травматизму і професійної захворюваності. Їх реалізація базується на вимогах Закону України «Про охорону праці», Основ законодавства України про охорону здоров'я, Кодексу цивільного захисту України, підзаконних нормативно-правових актів та положеннях ДСТУ ISO 45001:2019, що забезпечує правову визначеність, системність і відповідність сучасним підходам до управління ризиками.

Комплексність заходів полягає у поєднанні організаційних рішень, професійного навчання персоналу, функціонування медичної служби, санітарно-гігієнічного контролю, вакцинації, ведення внутрішньої аналітичної документації та інтеграції медичного супроводу до планів реагування на аварійні ситуації. Особливе значення має формування стійких практичних навичок надання домедичної допомоги, що дозволяє мінімізувати тяжкість наслідків нещасних випадків у перші критичні хвилини до прибуття спеціалізованої медичної допомоги.

Системна реалізація визначених заходів забезпечує зниження рівня виробничих ризиків, підвищення оперативної готовності персоналу до дій в умовах надзвичайних подій, зміцнення виробничої дисципліни та відповідальності працівників за власну безпеку і безпеку колег. У результаті формується стабільна культура безпеки як складова корпоративної політики підприємства, що сприяє збереженню трудового потенціалу, підвищенню ефективності виробничої діяльності та забезпеченню сталого розвитку підприємства в умовах металургійного виробництва підвищеної небезпеки.

Загальні висновки до розділів 1-5

У кваліфікаційній роботі комплексно досліджено організацію медичного забезпечення та систему надання домедичної допомоги на підприємстві ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» як складову інтегрованої системи управління охороною праці, виробничою та цивільною безпекою. Проведений аналіз підтвердив, що в умовах металургійного виробництва з підвищеним рівнем професійних ризиків, безперервним технологічним циклом, впливом високих температур, пилогазових аерозолів, шуму, вібрації та значних психоемоційних навантажень ефективно організована медична служба є стратегічно важливим елементом стабільного функціонування підприємства.

У першому розділі встановлено, що діяльність медичної служби підприємства має системний, нормативно врегульований характер і здійснюється відповідно до внутрішнього Положення про медичну службу, чинного законодавства України та галузевих нормативних актів. Чітке визначення функцій, завдань, структури, штатної чисельності та порядку взаємодії з іншими підрозділами забезпечує цілодобову доступність медичної допомоги, належний рівень профілактичної роботи, контроль за санітарно-гігієнічними умовами праці та готовність до реагування в аварійних ситуаціях. Акредитація медичного підрозділу, атестація персоналу, належне матеріально-технічне оснащення та ведення внутрішньої документації підтверджують відповідність діяльності служби сучасним вимогам виробничої медицини.

У другому розділі обґрунтовано, що допуск працівників до виконання робіт підвищеної небезпеки є не формальною процедурою, а складним багаторівневим механізмом профілактики виробничого травматизму. Медичні огляди, психофізіологічна експертиза, спеціалізоване навчання та стажування формують систему професійного добору, спрямовану на підтвердження фізичної, функціональної та психологічної придатності працівників до роботи в умовах підвищеної небезпеки. Реалізація цих заходів на

підприємстві здійснюється у тісній взаємодії служби охорони праці та медичної служби, що дозволяє враховувати результати атестації робочих місць, вплив шкідливих факторів та динаміку стану здоров'я персоналу. Встановлено, що систематичні попередні та періодичні медичні огляди, передзмінний контроль окремих категорій працівників і психофізіологічний добір суттєво знижують ризик виникнення нещасних випадків, пов'язаних із людським фактором.

У третьому розділі доведено, що навчання працівників правилам надання домедичної допомоги є важливою складовою формування культури безпеки на підприємстві. Організація навчального процесу з урахуванням специфіки виробничих ризиків, диференційований підхід до різних категорій персоналу, поєднання теоретичної підготовки з практичним відпрацюванням навичок забезпечують реальну готовність працівників до дій у перші хвилини після виникнення нещасного випадку. Моделювання аварійних ситуацій, використання тренажерів для серцево-легеневої реанімації, відпрацювання алгоритмів зупинки кровотечі, іммобілізації, допомоги при опіках, теплових ураженнях та ураженні електричним струмом формують у персоналу впевненість, швидкість реагування та злагодженість дій. Таким чином, навчання набуває не формального, а практично орієнтованого характеру, що безпосередньо впливає на збереження життя та здоров'я постраждалих.

У четвертому розділі розкрито роль медичної служби у структурі реагування на аварійні та надзвичайні ситуації. Інтеграція медичного забезпечення до Планів локалізації та ліквідації аварій дозволяє забезпечити оперативну оцінку стану постраждалих, проведення невідкладних заходів, медичне сортування, організацію транспортування та взаємодію з екстреними службами. Системне ведення обліку травматизму, аналіз причин нещасних випадків, контроль за оснащенням аптечок і медичного обладнання створюють підґрунтя для постійного вдосконалення профілактичної роботи. Доведено, що наявність відпрацьованих алгоритмів дій та підготовленого

персоналу істотно зменшує тяжкість наслідків аварій і підвищує рівень загальної безпеки підприємства.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що на підприємстві гірничо-металургійного комплексу сформована комплексна система медичного забезпечення та профілактики виробничого травматизму, яка поєднує організаційні, медико-профілактичні, психофізіологічні, освітні та аналітичні заходи. Її функціонування відповідає вимогам національного законодавства, галузевих нормативів і сучасним принципам управління професійними ризиками. Системність підходу, інтеграція медичної служби до структури управління охороною праці, постійний моніторинг стану здоров'я персоналу та формування практичних навичок домедичної допомоги створюють стійке підґрунтя для зниження рівня виробничого травматизму, профілактики професійних захворювань, зміцнення культури безпеки та забезпечення стабільного розвитку підприємства в умовах металургійного виробництва підвищеної небезпеки.

Використана література: законодавство, НПАОП, ДСанПіН, ДСП, статті, технічна література, підручники

1. Конституція України. — Київ, 1996.
2. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII. — Відомості Верховної Ради України, 1992, № 44.
3. Закон України «Про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-III. — Відомості Верховної Ради України, 1992, № 48.
4. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». — Київ, 1993.
5. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. — Відомості Верховної Ради України, 1971, № 50.
6. Кодекс цивільного захисту України. — Київ, 2012.
7. НПАОП 0.00-4.12-05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. — Київ, 2005.
8. Наказ МОЗ України № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги». — Київ, 2019.
9. Наказ МОЗ України № 407 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення». — Київ, 2025.
10. Наказ МОЗ України № 650 «Про порядок атестації медичних працівників та психофізіологічної експертизи». — Київ, 2025.
11. Наказ МОЗ України № 441 «Про затвердження Порядку надання домедичної допомоги особами, які не мають медичної освіти». — Київ, 2022.
12. Наказ МОЗ України № 1722 «Про затвердження Календаря профілактичних щеплень в Україні». — Київ, 2025.
13. Наказ від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів». — Київ, 1996.

14. Наказ від 30.12.2010 № 570 «Про затвердження ДБН В.2.2-27:2010 Будинки і споруди. Будинки адміністративного та побутового призначення». — Київ, 2010.
15. ДСТУ ISO 45001:2019. Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. — Київ, 2019.
16. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
17. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.